

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ В КОРПОРАТИВНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Кадала Віталій Віталійович,

Голова Юридичної клініки «Правовий захист»,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент, e-mail: kadala@ukr.net

Питання корпоративних правовідносин не втрачає своєї актуальності та сучасності з моменту отримання незалежності України. Ключовим аспектом їх розвитку виступає правова площина, котра зазнає певних змін в залежності від змінних умов розвитку суспільства. На даний час суб'єкти господарювання в Україні здійснюють свою діяльність в умовах активних воєнних дій, а як наслідок, потребує удосконалення правова площина різних аспектів їх функціонування.

Слід віддати належне законодавцю, котрий проявив ряд правових ініціатив з метою підтримки їх розвитку та упорядкування різних видів правовідносин серед яких помітне місце відведено корпоративному сегменту акціонерних товариств.

Як правило, корпоративні правовідносини виникають у зв'язку з об'єднанням капіталів та зусиль, на відміну від відносин зобов'язальних, що опосередковують оборот майна. У більшості випадків це відносини, що виникають між акціонером, учасником і самою корпорацією, а також між самими учасниками та акціонерами з приводу реалізації їх права власності на акцію чи права власності на частку в статутному фонді. В умовах воєнних дій в Україні виникла нагальна потреба провести певні правові зміни в їх формуванні та надати учасникам корпоративних правовідносин акціонерних товариств певні управлінські важелі, що вказало на сучасність обраного напрямку дослідження.

Доречно зазначити, що питання законодавчого регламентування корпоративних правовідносин, їх проблематичних аспектів не втрачають своєї актуальності на протязі досить тривалого періоду. Доволі часто вітчизняна наукова еліта обирає корпоративні правовідносини акціонерних товариств предметом монографічних та дисертаційних досліджень, а також їм присвячено

обговорення на різних наукових дискусійних платформах. Серед вчених, які присвятили свої наукові розробки піднятій тематиці варто відзначити наступних: Ю.М. Жорнокуй, С.О. Сліпченко, В.Г. Жорнокуй [1], І.В. Лукач [2], В.І. Цікало [3], В.А. Васильєва [4] та інші. Науковці доволі змістовно розкривають проблематичні аспекти правового змісту діяльності акціонерних товариств, надають пропозиції щодо їх вирішення, проте обмежено розкривають вплив воєнних дій на їх функціонування.

Нагадаємо, відповідно до ст. 80 Господарського кодексу України [5] акціонерне товариство – це господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах вартості належних їм акцій.

На думку фахівців практиків і науковців акціонерні товариства є найнадійнішою та найстабільнішою формою господарських товариств у питанні, що стосується захисту активів товариства, а також виступають найефективнішою організаційно-правовою формою для компанії, яка має великі капітали. Однак, організаційно-правова форма акціонерних товариств характеризується особливою складністю та індивідуальністю, що особливо проявилось під час воєнних дій в Україні.

Виходячи з такої ситуації законодавець вніс ряд правових ініціатив, так з 1 січня 2023 року набрав чинності Закон України «Про акціонерні товариства» № 2465-ІХ від 27.07.2022[6]. Ключовою особливістю зазначеного правового акту було застереження законодавця, котре знайшло своє відображення в п. 7 розділу ХІХ «Прикінцеві та перехідні положення», а саме «...акціонерні товариства зобов'язані привести свою діяльність, у тому числі статuti та внутрішні положення, у відповідність із цим Законом до 31 грудня 2023 року» [6].

Окрім цього, у даному правовому документі законодавець виклав зміни до Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII від 06.02.2018 [7]. Законодавчі ініціативи торкнулися питань зміни та структури акціонерних товариств, а також зміни щодо проведення загальних зборів акціонерів. Законодавець регламентував видову складову структури управління акціонерним товариством, а саме однорівневу або дворівневу. При цьому, закон одавець висунув певні вимоги [6]:

по-перше, за однорівневої структури управління органами управління акціонерних товариств є загальні збори та рада директорів;

по-друге, за дворівневої структури управління органами управління акціонерних товариств є загальні збори, орган, відповідальний за здійснення нагляду (наглядова рада), і виконавчий орган (колегіальний або одноосібний).

Водночас, законодавчі ініціативи торкнулися порядку проведення загальних зборів акціонерів, які викликані саме наявними воєнними діями в Україні. Так, ст. 38 Закону України «Про акціонерні товариства» № 2465-ІХ від 27.07.2022 [6] законодавець передбачив наступні види голосування на загальних зборах акціонерів: очне голосування; електронне голосування та опитування.

Законодавець звернув увагу на той факт, що «...електронні загальні збори проводяться виключно шляхом електронного заочного голосування акціонерів з використанням авторизованої електронної системи, а дистанційні – шляхом дистанційного заповнення бюлетенів акціонерами і надсилання їх до акціонерного товариства».

Крім того, законодавець ввів термін «авторизована електронна система», яка має використовуватися для організації проведення електронного голосування на загальних зборах акціонерів [6]. Важливо наголосити на тому, що законодавець дозволив впровадження електронного голосування та проведення електронних загальних зборів акціонерними товариствами лише з 1 січня 2024 року.

Окрім того, законодавець звернув увагу на те, що «...у разі неможливості проведення загальних зборів акціонерів у зв'язку з розташуванням акціонерного товариства на тимчасово окупованих територіях, загальні збори акціонерів мають бути проведені протягом 90 днів після завершення дії воєнного стану» [8].

Викладене вище дає підстави для висновків. Діяльність акціонерних товариств в умовах активних воєнних дій в Україні зазнала впливу законодавчих ініціатив з позиції управлінської структури та порядку проведення загальних зборів. Законодавець регламентував впровадження однорівневої або дворівневої структури управління акціонерним товариством та зазначив правові норми їх проведення. Одночасно, виходячи з наявних воєнних викликів в Україні акціонерні товариства отримали дозвіл на проведення електронного голосування та електронних загальних зборів. Такий підхід надає можливість акціонерним товариствам враховувати інтереси всіх акціонерів шляхом максимального залучення при прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Корпоративні правовідносини : монографія / Ю. М. Жорнокуй, С. О. Сліпченко, В. Г. Жорнокуй; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ЕКУС, 2021. 248 с.
2. Лукач І.В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія. Київ : Ліра, 2015. 432 с.
3. Цікало В. І. Засада пропорційності здійснення корпоративних прав : монографія / Вид. 2-ге, перероблене і доповнене. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 590 с.
4. Корпоративне право: проблеми теорії та практики: монографія. За заг. ред. проф. В.А. Васильєвої. Івано-Франківськ, 2017. 612 с.
5. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. № 19–20. № 21–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>.
7. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>.
8. Щодо визначення особливостей проведення загальних зборів акціонерних товариств та загальних зборів учасників корпоративних інвестиційних фондів на період дії воєнного стану. Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 16.02.2023 року № 154. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0154863-23#Text>.